

TAL TILL FOSTERLANDET 28/12 2009

Skrivit och talet hölls av Gösta Gahne

Vördade ÄÄ, vördade storlogeämbetsmän, mina bröder

Så skönt att 2009 snart är över. Under detta året har vi haft en finanskris utan motstycke, klimathot, hot om svininfluensa, förlust mot Danmark i fotboll och så Anna Ankas Jul.

Det har varit ett år av plågor både för grisar och människor. Inte ens barnen har sluppit undan. I årets julkalender tog man skrattet från barnen. På Luciadagen skulle lussekatterna göras av surdeg och pepparkakorna bakas utan socker. Årets julklapp blev en spikmatta. Är detta Sverige?

Men ibland ställs världen och förväntade katastrofer på ända. Mitt under klimatmötet i Köpenhamn där man pratade om den hotande uppvärmningen kommer det värsta snöoväder, vi får en vit jul, och Al Gores uppbyggda isbjörn smälter inte ner utan fryser till is. Julhandeln blir inte katastrof och folk äter julskinka som aldrig förr. Och när man på julaftons morgon kikar in på kylskåpets frestelser och nästan hör de rättrognas lynchrop då kommer ett nytt julevangelium från 3 vise män i England som förkunnar att man blir inte fet av att äta fett.

Man ändrar inte ett lands jultraditioner hur lätt som helst. Men visst har det ändrats mycket sedan Röde Orms midvinterblot till dagens omega 3-jagande på julbordet.

Dagens svenskar har en helt annan omvärld än tidigare. Genom resande, arbete i andra länder, internet och annan modern kommunikation lever vi i en global verklighet och påverkas både mentalt och materiellt. Våra traditioner blandas med andras, som de egentligen alltid har gjort. Det märks inte minst på våra matvanor. Vi har idag tillgång till frukt och grönsaker som vi knappt kan stava till.

Sverige är ett litet land som lever i en stor värld. Vi sätter ändå vårt namn på kartan och inger respekt. Genom ordförandeskapet i EU har vi träffat världens ledare och kunnat spela en aktiv roll i fredsskapande och klimatpådrivande frågor. Med detta följer vi en imponerande tradition alltifrån Dag Hammarskjöld, Inga Thorsson och Olof Palme till nutidens Jan Eliasson och Carl Bildt. Ett arbete som inte alltid syns och ger de stora rubrikerna. Det finns idag många olösta konflikter mellan länder och folk. Makt, prestige, religioner och gränser orsakar krig och terror. Att ha ett självständigt land är tyvärr bara en dröm för många.

För 200 år sedan förlorade vi Finland. För litet mer än 100 år sedan förlorade vi Norge. Men vi gjorde det utan konflikter. Det är imponerande. För svenskarna har varit ett krigande folk.

Krig var en samlande kraft. Att utmåla en tydlig och gemensam fiende har ofta varit bästa drivmedlet hos en härskare att samla folket under fanorna. Medeltidens kristna furstar förde korståg mot de otrogna. Under 1500- och 1600-talet kämpade vi mot katolicismen som hotade vår religion. Och visst var vi duktiga på att slåss. Sverige var en stormakt när Karl XII drog fram genom Europa men sedan gick det utför. Med förlusten av Finland tog kriget definitivt slut. Vi har nu haft fred i 200 år och det skall vi vara stolta över.

Tegnér skrev de berömda raderna Vad våldet må skapa är vanskligt och kort, det flyr som en stormvind i öknen bort.

Det borde vara tankeväckande även för dagens tyranner.

Vår ledstjärna är inte våld utan kunskap. Kunskap är makt. Inte bara Merlins lärdomar lär oss detta. Genom kunskap lär vi känna inte bara oss själva utan kanske det viktigaste vi lär känna annan kultur, våra medmänniskor och världen i stort. Vi lär oss empati och tolerans. Och aldrig har väl behovet av visdom varit större än idag när vår natur lever under hot.

När Skåne blev svenskt var tillkomsten av Lunds Universitet en av grundbultarna att sprida svensk kultur och folkbildning. Det låg i statens intresse att skapa lojala och rättänkande medborgare. Över Uppsala Universitet hänger inskriptionen: Att tänka fritt är stort, att tänka rätt är större. Idag vill vi nog ändra denna sentens. Att tänka rätt är stort, att tänka fritt är större.

Årets nobelpristagare i litteratur, Herta Müller, höll ett mycket gripande tacktal under nobelfesten. Hur kan man älska ett land som styrs av en diktatur? En regim som skapar rädsla och tystnad hos sina medborgare. Ett folk som tigger om våldet och terrorn och som slutligen vilket är ännu värre förtiger förhållandena. Här svek de upplysta, de högt utbildade, de som visste bättre, och som hade kunskapen men förteg. Med kunskap följer alltid ett stort ansvar.

Men denna fysiskt lilla människa vågade bryta tystnaden, vågade ifrågasätta. Med fara för eget liv och för sina anhörigas liv. I bok efter bok har hon skildrat den skam hon kände över sitt land. Att hon till slut inte stod ut utan bröt banden och lämnade det land hon inte längre kunde respektera.

Om detta vore Sverige, vad gjorde vi då? Skulle vi vara lika modiga? Jag tror inte vi behöver ställa oss den frågan. Inte än. Vi lever fortfarande i frihetens stamort på jorden. Vi kan tala fritt, röra oss fritt och utbilda oss fritt. Vi är fortfarande en av världens rikaste och mest utbildade länder. Och vi är öppna mot vår omvärld och delar med oss av vår rikedom och våra kunskaper. Hit är människor välkomna som hotas av krig och fattigdom. Men också människor som vill skapa ett bättre liv för sig och sin familj och därmed bidra även till vår välfärd.

Jag tror inte att spikmattan är vägen till framgång. Jag tror inte att ont skall med ont fördrivas. Vi går nu mot ett nytt spännande år med höga förväntningar på oss själva och på vårt land. Ett framgångsrikt Sverige där vi idag talar 68 olika språk och ändå håller ihop.

Med detta vill jag att vi alla reser oss och utbringar en skål för vårt älskade fosterland.

För FOSTERLANDET

Och för fosterlandet ett fyrfaldigt leve. Det leve...